

ІНСТРУМЕНТАРІЙ SKETCH ENGINE ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ЦЕНТРІВ РОМАНУ ДЖ. ОРВЕЛЛА «1984»

Сучасне українське громадянське суспільство обстоює свій європейський вектор розвитку та захищає інформаційний простір від зовнішньої дезінформації держави-агресорки. Одним з наріжних принципів демократії є свобода слова. Роман-антиутопія Джорджа Орвелла «1984» застерігає від спрямованих на основні демократичні свободи загроз і змальовує інтелектуальні наслідки тоталітаризму. Саме тому дослідження цього художнього твору актуальне, адже сприяє усвідомленню гібридних маніпулятивних методів, а також надає інструменти для вдосконалення навичок медіаграмотності, критичного мислення та стійкості до пропаганди. Загалом роман «1984» є предметом усебічного філологічного студіювання як закордонних, так і вітчизняних учених і здобувачів: наприклад, різним аспектам вивчення семантики роману присвятили свої роботи Н. Кузь (2022), С. Романчук (2023), А. Самусь (2024). Ми вважаємо, що для якісного наближення до осягнення комплексної картини семантики роману варто звернутися до виокремлення центрів його лексико-семантичних полів. Мета нашого дослідження – виявити такі лексико-семантичні центри роману Дж. Орвелла «1984» за допомогою функціоналу інструменту для роботи з корпусними даними Sketch Engine. Згідно з даними «Сучасного лінгвістичного словника», лексико-семантичне поле – це «фрагмент дійсності, що може бути описаний певною мовою за допомогою відповідної лексичної підсистеми» та «ієрархічна структура множинності лексичних одиниць, об'єднаних спільним (інваріантним) значенням, спільністю змісту, що відбиває поняттєву, предметну чи функційну подібність означуваних явищ» (Загнітко, 2020, с. 567). Лексико-семантичні центри таких полів і роману в цілому є сукупністю ключових лексичних одиниць, що вступають в певні семантичні зв'язки, проявляють певні значення або набувають додаткових контекстуальних сенсів і емоційного забарвлення.

Для виконання дослідження, по-перше, ми створили корпус роману Джона Орвелла «1984» в інструментарії Sketch Engine (Dvorianchykova, 2025).

По-друге, щоб отримати відсортований за зменшенням перелік найтипівіших для аналізованого текстового масиву слів і словосполучень ми скористалися функцією Keywords та обрали Single-words і Multi-word terms (рис. 1).

KEYWORDS

25 07 2025_Nineteen eighty-four_George Orwell

?

🔗

?

📄

👤

🔍

⬇️

👁️

≡

🕒

☆

SINGLE-WORDS ✓

MULTI-WORD TERMS ✓

🔄

reference corpus: English Web 2021 (enTenTen21)

Lemma	Lemma	Lemma	Lemma	Lemma
1 telescreen ***	11 charrington ***	21 parsons ***	31 lavatory ***	41 cubicle ***
2 winston ***	12 eurasia ***	22 chinless ***	32 truncheon ***	42 aeroplane ***
3 newspeak ***	13 oldspeak ***	23 julia ***	33 aaronson ***	43 gramme ***
4 prole ***	14 super-state ***	24 vaporize ***	34 forced-labour ***	44 flit ***
5 ingsoc ***	15 speakwrite ***	25 spies ***	35 varicose ***	45 farthing ***
6 eastasia ***	16 ampleforth ***	26 brief-case ***	36 expressionless ***	46 cheekbone ***
7 o'brien ***	17 goldstein ***	27 eurasian ***	37 gin ***	47 junk-shop ***
8 syme ***	18 thoughtcrime ***	28 hiding-place ***	38 saccharine ***	48 gateleg ***
9 oceania ***	19 thought-criminal ***	29 katharine ***	39 crimestop ***	49 beetle-like ***

KEYWORDS

25 07 2025_Nineteen eighty-four_George Orwell

?

🔗

?

📄

👤

🔍

⬇️

👁️

≡

🕒

☆

SINGLE-WORDS ✓

MULTI-WORD TERMS ✓

🔄

reference corpus: English Web 2021 (enTenTen21)

Term	Term	Term	Term	Term
1 thought police ***	11 glass paperweight ***	21 many finger ***	31 victory mansion ***	41 next moment ***
2 inner party ***	12 chinless man ***	22 pneumatic tube ***	32 girl with dark hair ***	42 o'brien's face ***
3 big brother ***	13 b vocabulary ***	23 winston's heart ***	33 outer party ***	43 sandy-haired woman ***
4 party member ***	14 hate week ***	24 a vocabulary ***	34 st martin ***	44 skull-faced man ***
5 newspeak word ***	15 varicose ulcer ***	25 community hike ***	35 blue overall ***	45 gateleg table ***
6 rocket bomb ***	16 floating fortress ***	26 man in the white coat ***	36 eleventh edition ***	46 scarlet sash ***
7 mr charrington ***	17 white coat ***	27 forced-labour camp ***	37 piece of bread ***	47 chocolate ration ***
8 records department ***	18 chestnut tree ***	28 memory hole ***	38 youth league ***	48 continuous warfare ***
9 razor blade ***	19 st clement ***	29 eurasian army ***	39 dark hair ***	49 party slogan ***
10 voice from the telescreen ***	20 ruling group ***	30 mr charrington's shop ***	40 own accord ***	50 b word ***

Rows per page: 50

1-50 of 100

1

2

Рисунок 1. Результати, отримані за допомогою функції Keywords

Ми скористалися функцією Concordance для аналізу контекстів отриманих слів і лексико-семантичних полів. Зазначимо, що в романі Дж. Орвелла «1984» з-поміж найтипівіших слів є як апелятивна, так і пропріальна лексика (telescreen, Winston, newspeak, prole, Ingsoc, Eastasia, O'Brien, Syme,

Oceania, doublethink, Charrington, Eurasia, oldspeak, super-state, speakwrite, Ampleforth, Goldstein, thoughtcrime, thought-criminal, paperweight тощо), а також словосполучення різних видів (thought police, Inner Party, Big Brother, party member, newspeak word, rocket bomb, Mr. Charrington, records department, razor blade, voice from the telescreen, glass paperweight, chinless man, B vocabulary, Hate Week, varicose ulcer, floating fortress, white coat, chestnut tree, St. Clement, ruling group тощо).

Для вточнення попередніх результатів ми, по-третє, скористались функцією Wordlist та переглянули списки частотності лексичних одиниць (іменників, дієслів, прикметників, числівників) з корпусу роману (рис. 2).

WORDLIST

25 07 2025_Nineteen eighty-four_George Orwell

noun

(3,955 items | 22,052 total frequency)

Noun	Frequency ? ↓
1 winston	522 ...
2 party	285 ...
3 time	234 ...
4 word	214 ...
5 face	206 ...
6 o'brien	201 ...
7 man	200 ...
8 moment	164 ...
9 thing	148 ...
10 year	143 ...

Noun	Frequency ? ↓
11 way	136 ...
12 hand	135 ...
13 eye	131 ...
14 war	130 ...
15 day	127 ...
16 voice	113 ...
17 telescreen	107 ...
18 people	106 ...
19 mind	104 ...
20 julia	100 ...

Noun	Frequency ? ↓
21 kind	98 ...
22 place	97 ...
23 something	97 ...
24 world	96 ...
25 power	95 ...
26 room	93 ...
27 life	92 ...
28 body	91 ...
29 thought	89 ...
30 woman	87 ...

Noun	Frequency ? ↓
31 newspeak	83 ...
32 brother	79 ...
33 member	79 ...
34 girl	77 ...
35 nothing	76 ...
36 end	73 ...
37 hour	72 ...
38 pain	72 ...
39 side	72 ...
40 ministry	71 ...

Noun	Frequency ? ↓
41 sort	...
42 past	...
43 table	...
44 feeling	...
45 arm	...
46 head	...
47 anything	...
48 fact	...
49 minute	...
50 child	...

Rows per page: 50 1-50 of 3,955

WORDLIST

25 07 2025_Nineteen eighty-four_George Orwell

verb

(1,638 items | 19,979 total frequency)

Verb	Frequency ? ↓
1 be	5,267 ...
2 have	1,889 ...
3 do	599 ...
4 say	474 ...
5 know	304 ...
6 see	230 ...
7 make	230 ...
8 think	202 ...
9 go	199 ...
10 seem	193 ...

Verb	Frequency ? ↓
11 come	184 ...
12 take	162 ...
13 get	160 ...
14 look	157 ...
15 happen	122 ...
16 give	116 ...
17 remember	108 ...
18 turn	105 ...
19 sit	99 ...
20 feel	93 ...

Verb	Frequency ? ↓
21 become	89 ...
22 exist	88 ...
23 keep	80 ...
24 call	80 ...
25 hold	79 ...
26 stand	77 ...
27 tell	76 ...
28 use	75 ...
29 speak	73 ...
30 mean	68 ...

Verb	Frequency ? ↓
31 write	66 ...
32 begin	65 ...
33 lie	64 ...
34 stop	64 ...
35 work	63 ...
36 grow	61 ...
37 want	60 ...
38 put	59 ...
39 leave	58 ...
40 fall	58 ...

Verb	Frequency ? ↓
41 try	...
42 hear	...
43 bring	...
44 follow	...
45 believe	...
46 change	...
47 break	...
48 understand	...
49 talk	...
50 pass	...

Rows per page: 50 1-50 of 1,638

WORDLIST

25 07 2025_Nineteen eighty-four_George Orwell

adjective

(1,732 items | 7,617 total frequency)

Adjective	Frequency ? ↓
1 other	168 ...
2 same	116 ...
3 old	115 ...
4 few	104 ...
5 more	104 ...
6 own	104 ...
7 little	97 ...
8 good	87 ...
9 big	78 ...
10 small	72 ...

Adjective	Frequency ? ↓
11 possible	72 ...
12 human	70 ...
13 long	68 ...
14 first	68 ...
15 such	65 ...
16 whole	64 ...
17 necessary	60 ...
18 great	57 ...
19 white	56 ...
20 certain	54 ...

Adjective	Frequency ? ↓
21 different	53 ...
22 large	53 ...
23 impossible	50 ...
24 full	48 ...
25 new	47 ...
26 true	47 ...
27 many	45 ...
28 enormous	43 ...
29 last	42 ...
30 young	39 ...

Adjective	Frequency ? ↓
31 real	39 ...
32 next	38 ...
33 dark	33 ...
34 bad	33 ...
35 past	32 ...
36 black	32 ...
37 much	31 ...
38 able	30 ...
39 only	30 ...
40 early	29 ...

Adjective	Frequency ? ↓
41 deep	...
42 physical	...
43 dead	...
44 impossible	...
45 single	...
46 difficult	...
47 political	...
48 severe	...
49 alive	...
50 aware	...

Rows per page: 50 1-50 of 1,732

WORDLIST

25 07 2025_Nineteen eighty-four_George Orwell

numeral

(28 items | 1,018 total frequency)

Numeral	Frequency ? ↓
1 one	315 ...
2 two	163 ...
3 three	107 ...
4 [number]	101 ...
5 four	66 ...
6 five	44 ...
7 thirty	36 ...
8 ten	29 ...
9 six	20 ...
10 hundred	19 ...

Numeral	Frequency ? ↓
11 twenty	17 ...
12 seven	16 ...
13 thousand	13 ...
14 fifty	13 ...
15 nine	11 ...
16 million	10 ...
17 fifteen	10 ...
18 sixty	7 ...
19 eight	6 ...
20 nineteen	3 ...

Numeral	Frequency ? ↓
21 seventy	2 ...
22 sixteen	2 ...
23 eighteen	2 ...
24 ninety	2 ...
25 seventeen	1 ...
26 thirteen	1 ...
27 eighty	1 ...
28 @card@	1 ...

Рисунок 2. Результати, отримані за допомогою функції Wordlist

Так, наприклад, перелік найчастотніших іменників роману містить такі слова: Winston, party, time, word, face, O'Brien, man, moment, thing, year, way, hand, eye, war, day, voice, telescreen, people, mind, Julia, kind, place тощо.

По-четверте, ми використали можливості інструменту Word Sketch і переглянули граматичну й колокаційну поведінку окремих вибраних лем: задали ту чи ту лему, вказали частину мови та отримали зведений список колокацій, згрупованих за граматичними відношеннями, як-от: підмет, додаток тощо (рис. 3).

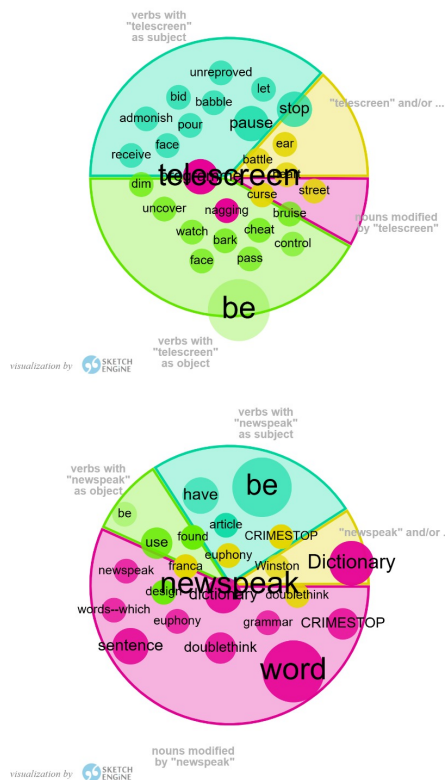

Рисунок 3. Результати, отримані за допомогою функції Word Sketch

Отже, функціонал інструменту для роботи з корпусними даними Sketch Engine та проведений лінгвістичний аналіз дозволив попередньо виявити такі основні лексико-семантичні центри роману Дж. Орвелла «1984», як-от: Big Brother, telescreen, newspeak, prole, doublethink, oldspeak, speakwrite, thoughtcrime. Перспективи подальших досліджень антиутопії Дж. Орвелла «1984» в галузі лінгвістики й перекладознавства, зокрема, вбачаємо в аналізі вербалізації в творі бінарної концептуальної опозиції *свій-чужий* і роботі з перекладами зазначеного роману українською В. Шовкуна й В. Данмера в поліваріантному паралельному корпусі ParaRook (Shvedova et al, 2017–2025).

ЛІТЕРАТУРА

1. Загнітко, А. (2020). Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця:Твори.
2. Кузь, Н. Б. (2022). *Лексико-стилістичні особливості роману Дж. Оруела 1984: перекладацький аспект* [Master's thesis, Сумський державний університет]. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90465>.
3. Романчук, С. (2023). Моральні перестороги для молоді на прикладі роману-антиутопії Джорджа Орвелла «1984». *International Science Journal of Education & Linguistics*, 2(4), 45–53. DOI: 10.46299/j.isjel.20230204.06.
4. Самусь, А. Д. (2024). *Авторські неологізми у романі Джорджа Орвелла «1984» та особливості їхнього перекладу українською мовою* [Master's thesis, Запорізький національний університет]. <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/24336>.
5. Dvorianchykova, S. (2025). Nineteen eighty-four. George Orwell, *Sketch Engine*. URL: ske.li/1984_g_orwell.
6. Orwell, G. (1949). Nineteen eighty-four. London: Secker & Warburg.
7. Shvedova, M., von Waldenfels, R., Yarygin, S., Rysin, A., Starko, V., Nikolajenko, T. et al. (2017–2025). GRAC: General Regionally Annotated Corpus of Ukrainian. Electronic resource: Kyiv, Lviv, Jena.